

Infotillfälle ang. intressebevakning

02.05.2012

LAGSTIFTNING

Lag om förmyndarverksamhet (442/99), Förordning om förmyndarverksamhet (889/99)

SYFTE

Syftet är att övervaka sådana personers rätt, som inte själva förmår sköta sina (främst ekonomiska) angelägenheter

BEGREPP

Förr: god man eller förmyndare, Nu: **intressebevakare**.
Den vars intressen skall bevakas benämns **huvudman**.

FÖRVALTNING

På Åland är **Statens ämbetsverk på Åland** förmyndarmyndighet (Magistraten på fastlandet).

Uppgifter:

- Övervakning av intressebevakarnas verksamhet
- Utredning av intressebevakningsärenden
- Beslutar i vissa ärenden
- Registrering

Antal huvudmän under övervakning i dagsläget: 285 personer.
Deras angelägenheter sköts av 225 intressebevakare

NÄR FÅR MAN INTRESSEBEVAKARE ?

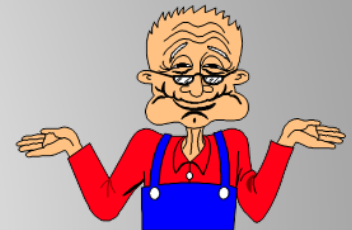
1. Lagstadgad intressebevakare

Föräldrar för minderåriga barn. Upphör då barnet blir 18 år.

2. Tillförordnad intressebevakare

- "En intressebevakare får förordnas för en myndig person som på grund av sjukdom, störningar i de psykiska funktionerna eller försvagat hälsotillstånd eller av någon annan motsvarande orsak saknar förmåga att bevaka sina intressen eller sköta personliga eller ekonomiska angelägenheter som kräver åtgärder och som inte på annat sätt blir skötta på lämpligt sätt".

T.ex. demenssjukdom, psykisk sjukdom, funktionshindrad, missbruk,

- Vid vissa specialsituationer: För bevakande av frånvarande persons rätt vid arv, bestämmelse i gåvobrev eller testamente

- För minderårig: t.ex. föräldrarna avlider, intressebevakarna olämpliga,

- Ställföreträdande intressebevakare: Vid intressekonflikt mellan intressebevakare och huvudman. "Jävssituationer."

HUR FÅR MAN INTRESSEBEVAKARE ?

Ansökan/anmälan:

Ansökan bör göras **skriftligen** antingen till statens ämbetsverk på Åland eller till tingsrätten.

Kan göras av personen själv, make/maka, barn, eller någon annan närstående person.

Bilagor: Läkarutlåtande, Samtycke från föreslagen intressebevakare

Dessutom kan "den som fått kännedom om att någon är i behov av intressebevakare" **anmäla** detta till statens ämbetsverk på Åland.

Statens ämbetsverk kan också ansöka till tingsrätten.

Utredning:

Hörande av huvudmannen. Även om huvudmannen motsätter sig kan intressebevakare förordnas om han/hon "med beaktande av sin situation inte har tillräcklig orsak att motsätta sig åtgärden".

Hörande av make/make, barn, andra anhöriga, vårdpersonal, sociala myndigheter

Övrig utredning

Beslut:

Av statens ämbetsverk: Då personen själv ansökt, förstår ansökans innehåll och själv föreslår lämplig person till intressebevakare

Av tingsrätten: Alla andra ärenden

INTRESSEBEVAKARENS HUVUDSAKLIGA UPPGIFTER

1. Bevaka huvudmannens rättigheter och främja huvudmannens bästa

Alltid se till huvudmannens intresse. T.ex. sköta ansökningar, ingå avtal, bevaka rätt i dödsbo

2. Sköta huvudmannens ekonomi

T.ex. betala räkningar. Intressebevakaren skall ordna så att huvudmannen får så mycket fickpengar som med beaktande av huvudmannens behov och andra omständigheter kan anses skäligt

3. Egendomsförvaltning

Intressebevakaren skall förvalta egendomen så att egendomen och dess avkastning kan användas till nytta för huvudmannen och tillgodose dennes personliga behov. Det primära är inte att spara pengarna, utan att medlen skall användas för de behov som kan uppstå.

4. Omvårdnad

Se till att huvudmannen får den vård, omsorg och rehabilitering som han/hon behöver. Betyder inte att intressebevakaren själv skall vårda huvudmannen.

5. Redovisningsskyldighet

Årsredovisning skall lämnas till statens ämbetsverk för granskning. Noggrant uppge värdet på tillgångar/skulder samt alla inkomster/utgifter under året.

DEM KAN BLI INTRESSEBEVAKARE ?

A. En person som är **lämplig** för uppdraget och som **samtycker** till det.

Vid bedömningen skall beaktas den föreslagna intressebevakarens skicklighet och erfarenhet samt uppdragets art och omfattning.

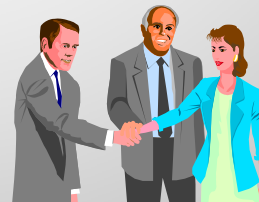
B. Allmän intressebevakare

- Sköter intressebevakningsuppdrag "i tjänsten"
- Ålands enda allmänna intressebevakare finns på Rättshjälpsbyrån. Sköter idag ca 100 huvudmäns ärenden.
- Uppdraget knutet till tjänsten, inte till personen som innehar den.
- T.ex. om närstående saknas, ingen närstående vill åta sig uppdraget, anhöriga oeniga, jävsfrågor

FLERA INTRESSEBEVAKARE ?

- Man kan ha flera intressebevakare, antingen så att uppgifterna fördelas mellan dem eller så att intressebevakarna beslutar gemensamt.

ÅLANDS TINGSRÄTT

Rotel
Torggatan 16 A
22100 Mariehamn

BESLUT

13.1.2010

Sökande Statens ämbetsverk på Åland
Pb 58
22101 MARIEHAMN

I saken delaktig Bengt

Torbjörn

Ärende Intressebev. pga försvagat hälsotillst.

Anhängiggjort 11.1.2010

BESLUT Tingsrätten utser Torbjörn ( ), från
, till intressebevakare för Bengt ( ),
från , med uppdrag att sköta hans ekonomiska angelägenheter.

Förordnandet gäller tills vidare.

Torbjörn skall vid utförandet av sitt uppdrag samvetsgrannt bevakna Bengt rättigheter och främja hans bästa. Torbjörn skall uppgöra en förteckning över Bengt egendom och överlämna förteckningen till Statens ämbetsverk på Åland inom tre månader från tillträdet av uppdraget. Torbjörn är skyldig att föra bok över Bengt tillgångar och skulder samt över vad som har hänt under redovisningsperioden. Vidare skall Torbjörn årligen till Statens ämbetsverk på Åland inlämna en redovisning över förvaltningen och vid frånträdet av uppdraget skall Torbjörn inlämna en slutredovisning till Statens ämbetsverk på Åland.

Intressebevakarens uppgifter framgår närmare av 5 kap. lagen om förmyndarverksamhet.

Intressebevakaren uppmärksammas på 34 § lagen om förmyndarverksamhet, vari stadgas om de rättshandlingar som kräver förmyndarmyndighetens tillstånd samt 32 § 2 mom. samma lag, i vilket stadgas att intressebevakaren inte får företräda huvudmannen då motparten är intressebevakaren själv eller någon annan som intressebevakaren företräder.

Motivering

Enligt läkarutlåtande är Bengt i behov av intressebevakning på grund av sjukdom. Av läkarutlåtandet framgår vidare att Bengt inte kan höras i ärendet och att han inte förstår intressebevakningens betydelse.

Statens ämbetsverk på Åland har föreslagit att Torbjörn förordnas till intressebevakare för Bengt Torbjörn har skriftligen gett sitt samtycke till att han utses till intressebevakare för Bengt

Tingsrätten finner den föreslagna intressebevakaren Torbjörn lämplig för uppdraget.

Lagrum

8 §, 48 §, 50-52 § och 72 § 1 mom. lagen om förmyndarverksamhet

Besvärsanvisning

Givet med fullföljdsanvisningar.

Notarie

BEGRÄNSNING AV HANDLINGSBEHÖRIGHETEN

Huvudmannens rättshandlingsförmåga kvarstår även om intressebevakare har förordnats.

Intressebevakare då huvudmannens handlingsbehörighet ej är begränsad = "stöd och råd"

Om huvudmannen inte följer intressebevakarens råd och aktivt äventyrar sina intressen (t.ex. gör ogenomtänkta rättshandlingar)

Får göra vissa rättshandlingar eller ha hand om viss egendom endast tillsammans med intressebevakaren

OBS!

Handlingsbehörigheten får inte begränsas mer än vad som är nödvändigt för att skydda vederbörandes intressen

Alltid beslut av domstol

Får inte göra vissa rättshandlingar eller ha hand om viss egendom

Omyndigförklaring
(numera ovanligt)

INTRESSEBEVAKARENS BEFOGENHETER & SKYLDIGHETER I HUVUDDRAG

- Bestäms i **beslutet** angående förordnande av intressebevakare. Vanligen gäller uppdraget att företräda huvudmannen vid rättshandlingar som gäller huvudmannens egendom och ekonomiska angelägenheter.

- Intressebevakare är **inte behörig** att på huvudmannens vägnar samtycka till äktenskap eller adoption, erkänna faderskap, upprätta eller återkalla testamente eller jämförbara personliga ärenden.

- Innan beslut fattas i viktigare ärenden skall intressebevakaren ta reda på **huvudmannens åsikt** (om det går)

- Vissa rättshandlingar kräver statens ämbetsverks **tillstånd** för att bli bindande för huvudmannen. Några exempel:

- * Köp eller försäljning av fast egendom eller aktielägenhet
- * Avvittring och arvskifte (om ej förrättas av skiftesman)
- * Pantsätta egendom eller uppta lån (ej studielån)
- * Låna ut huvudmannens pengar
- * Tillåtet att köpa/sälja inhemska värdepapper

- **Skadeståndsskyldighet.** Om intressebevakaren i uppdraget uppsåtligt eller av oaktsamhet orsakar huvudmannen skada.

- **Gåvoförbud !** Intressebevakaren får inte skänka bort huvudmannens egendom

- **Tystnadsplikt !** Intressebevakaren får inte lämna uppgifter till utomstående

VAD KOSTAR INTRESSEBEVAKNING ?

- Intressebevakare har rätt till skäligt **arvode**. Beräknas enligt principer fastställda av justitieministeriet. Understiger huvudmannens inkomster 4.200 € har intressebevakaren inte rätt att ta arvode. Tas alltså från huvudmannens medel.

- **Avgifter** bl.a. för ansökan, granskning av redovisning, tillståndsbeslut m.m. enligt förordning. Ingen avgift om huvudmannen har låga inkomster.

INTRESSEBEVAKNINGSUPPDRAGETS UPPHÖRANDE

1. Huvudmannen avlider

ELLER

2. Beslut om upphörande

- a) Intressebevakaren anhåller skriftligen om att få sluta (ny utses samtidigt)
- b) Intressebevakaren är olämplig
- c) Intressebevakningen är onödig (huvudmannen klarar sig själv).

Intressebevakarens uppgifter när uppdraget upphör:

- Lämna in slutredovisning till statens ämbetsverk
- Överlämna egendomen till ny intressebevakare/dödsboet/huvudmannen. Mottagaren har rätt att gå igenom redovisningarna och ev. väcka skadeståndstalan

REDOVISNING

- Full redovisningsskyldighet eller "allmänt hållen"
- Man redovisar per kalenderår. Intressebevakare kan anhålla om förlängning av tiden.
- Årsredovisning inlämnas tre månader efter redovisningsperiodens slut (dvs den sista mars)
- Av årsredovisningen skall framgå tillgångar och skulder vid ingången och utgången av redovisningsperioden, vilka förändringar som skett under redovisningsperioden och vilka betydande rättshandlingar som företagits under redovisningsperioden.
- Inlämna (ifylld) årsredovisningsblankett och verifikat (kontoutdrag, värdepappersinnehav, avtal, m.m.)

YTTERLIGARE INFORMATION

På Internet:

www.ambetsverket.ax

www.maistraatti.fi/sv

KONTAKTUPPGIFTER

Statens ämbetsverk på Åland
Magistratsavdelningen

PB 58

22101 Mariehamn

tel. 635270

e-post: info@ambetsverket.fi